

Engelliler İle Sosyal İlişkiler

Gönderen Kadir Hatipoglu - Mayıs 05 2023 02:00:00

GİRİŞ "Engelli" kavramı; zihin, ruh, beden ve uzuvlarda bulunan bir ârıza ve hastalık sebebiyle hayatını sürdürmede, işlerini görmeye ve topluma uyum sağlamada sıkıntısı bulunan kimseleri ifade eder. Engelliler "özürlü" kavramı ile de ifade edilmektedir. Özürlüler hakkında hazırlanan kanunda "engelli" şöyile tanımlanmaktadır: “Doğuştan veya sonradan, herhangi bir hastalık veya kaza sonucu, bedensel, zihinsel, ruhsal, sosyal, duyusal ve duygusal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılamada güçlükleri olan bireydir” (Madde 3/a). Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nın Devlet İstatistik Enstitüsü ile birlikte yaptığı ve 02/12/2003 tarihinde açkladığı araştırma sonucuna göre ülkemizde 8 milyon beş yüz bin engelli vardır. Bu, ülkemiz insanın en azından yarısını doğrudan ilgilendiriyor demektir. İnsan ya engelli, ya engelli yakını ya da engelli adayıdır. Nice insanlar sağılıklı iken bir trafik kazası veya bir iş kazası veya bir kalp krizi veya bulaşıcı bir hastalık sonucu sağıksız, felçli, kötürüm, ortopedik veya görme özürlü olabilmektedir. SOSYAL İLİŞKİLER İslam, sosyal ilişkilere büyük önem veren bir dindir. Bu konuda sağılıklı ve engelli diye bir ayırım yapmaz. Ancak yardıma, ilgiye ve bakıma muhtaç insanlarla daha çok ilgilenmeyi teşvik eder. Peygamberimiz (a.s.) görme engellilere karşı kötü davrananları, mesela, onların yoluna engel olanları kınamıştır.[\[2\]](#) Hz. Hatîce Peygamberimizi “güçsüzü yüklenen” (تحَمْيِلُ الْكَلِّ) kimse olarak tanıtmıştır. “el-Kell” kavramı; kendi işini kendisi yapamayan, zayıf ve güçsüz olması hasebiyle insanlara muhtaç olan aciz kimse diye tarif edilmektedir.[\[3\]](#) Bu kavram, her türlü engelliliği içine alır. Bu; Hz. Peygamber’in daha peygamberlik öncesinde zayıf, güçsüz ve acızlere arka çiktığının, onların sıkıntılarını ve ihtiyaççlerini giderme çabası içinde olduğunun beyanıdır. Özelliğe engelli ve hasta insanlarla ilişkilerde şu hususlara dikkat etmek gereklidir: 1. Engellilere İtibar ve İltifat Etmek Engelli ve hasta insanlara itibar ve iltifat etmek, onlara değer vermek, söz ve davranışla onları onura etmek, onların morallerinin iyileşmesine katkı sağlayacaktır. Peygamberimizin hayatında buna özen gösterdiğini görmekeyiz. Bedir savaşına katılmış görme özürlü Medineli bir sahabî Itbân b. Mâlik, yağmur yağdığını ve gece karanlıkta camiye gitmekte güçlük çeker, Hz. Peygambere gider ve ona; يَا رَسُولَ اللهِ اِنَّهَا تَكُونُ الظُّلْمَةُ وَ السَّيْلُ وَ اَنَا رَجُلٌ ضَرِيرُ الْبَصَرِ فَصَلَِ يَا

رَسُولَ
اللهِ فِي
بَيْتِي
مَكاَناً
اَتَّخِذُهُ
مُصَلًّى “Ey
Allah’ın Resûlü! Ben görme özürlü biriylim, karanlık ve
sel oluyor (camiye gidemiyorum). Evinde namaz kılsan da ben orayı namazgâh
edinsem?rdquo; diye ricada bulunur. Hz. Peygamber de Itban’ın evine gider ve ona,
اَيْنَ
تُحِبُّ اَنْ
اُصَلِّيَ
فَاَشَارَ
اِلَى
مَكَانٍ مِنَ
الْبَيْتِ
فَصَلَّى
فِيهِ
رَسُولُ
اللهِ "Nerede namaz kılmamı isterdin" der. Itbân, Hz.
Peygambere evinde namaz kılmamasını istediği yeri gösterir. Hz. Peygamber de orada namaz
kılar.[\[4\]](#) Itbân, Peygamberimiz ve arkadaşlarına yemek ikram eder.[\[5\]](#) Bir âmânın
davetine icabet edip evine gitmesi, gösterdiği yerde namaz kılması, ikram edilen yemeği
yemesi, Hz. Peygamberin tevazuunu ve engellilere olan sıcak ilgisini göstermektedir. 2.
Engellileri Ziyaret Etmek Özellikle hastaları ziyaret etmek, onların günülerlini
alacak, iyileşmelerine katkı sağlayacaktır. Hasta ziyareti dînî ve ahlâkî bir
görevdir. Peygamberimiz (s.a.s.),
اَطْعِمُوا
الْجَائِعَ
وَ عُودُوا
الْمَرِيضَ "Açları
doyurun, hastaları ziyaret edin" buyurarak[\[6\]](#) muhtaç, engelli, özürlü ve
hastalarla ilgilenmesini istemektedir. Peygamberimizin (s.a.s.) bildirdiğine göre yüce
Allah kıyamet günü şöyle der: -Ey Âdemoğlu! Ben hastalandım, beni ziyaret
etmedin. İnsan cevap verir: -Ey Rabbim! Sen âlemlerin Rabbisin. Ben seni nasıl ziyaret
edecektim? Yüce Allah cevap verir: - Hani filan kulum hastalandı da onu ziyaret etmedin ya.
Eğer onu ziyaret etseydin beni onun yanında bulurdun. - Ey Âdemoğlu! Ben senden yemek
istedim de beni doyurmadın. İnsan cevap verir: -Ey Rabbim! Sen âlemlerin Rabbisin. Ben
seni nasıl doyuracaktım? Allah cevap verir: - Hani filan kulum senden kendisini doyurmayı istedi
de onu doyurmamışın ya. Eğer onu doyursaydım beni onun yanında bulacaktın. - Ey
Âdemoğlu! Ben senden bana su ikram etmeni istedim de benim susuzluğunumu gidermemiştir.
İnsan cevap verir: -Ey Rabb’im! Sen âlemlerin Rabbisin. Ben sana nasıl ikram
edebilirdim? Allah cevap verir: - Hani filan kulum senden su istemişti de ona su
vermemiştir. Eğer onun susuzlığını giderseydin beni onun yanında bulacaktın.”[\[7\]](#)
Hastayı ziyaret etmek, mümine karşı yerine getirilmesi gereken haklardan biridir.[\[8\]](#) 3.
Yardımcı Olmak Dinimiz, engelli ve hastalarla ilgilenmeyi ve onlara yardımcı teşvik etmeye ve bunu
sevap bir davranış olarak nitelendirmektedir. Görme engelli bir kimseye yol göstermek,
sağır ve dilsiz ile ilgilenmek[\[9\]](#) ve aracına binmeye çalışan bir engelliye yardımcı olmak bir

sadakadır.[\[10\]](#) Peygamberimizin ashabı dinimizin bu tavsiyesini yerine getirmiştir. Mesela Abdurrahman İbn Ka'b (r.a), babası gülzlerini kaybedince, ona rehberlik yapmış ve Cuma gününde olunca da namaza gitmek istememişti. [\[11\]](#) Zayıfların, şükürlerin, fakir ve yoksulların gerçek dostu ve hâkimisi olan Peygamberimiz (a.s.), engellilere yapılacak her türlü yardım ve desteğin bir sadaka olduğunu bildirmiştir. Bir gün Peygamberimiz "her günün" in sadaka verilmesi gereğinden söz eder. Sahabeden Ebu Zer, her gün in sadaka verecek imkânlarının olmadığını söylemiştir. Bunun yerine Peygamberimiz (a.s.): "1602;1614;1575;1604;1614; 1604;1614;1575;1616;1606;1617;1614; 1605;1616;1606;1618; 1575;1614;1576;1618;1608;1614;1575;1576;1616; 1575;1604;1589;1617;1614;1583;1614;1602;1614;1577;1616; 1575;1614;1604;1578;1617;1614;1603;1618;1576;1616;1610;1585;1615; 1615;1608;1614; 1587;1615;1576;1618;1581;1614;1575;1606;1614; 1575;1604;1604;1607;1616; 1608;1614; 1575;1604;1618;1581;1614;1605;1618;1583;1615; 1604;1616;1604;1607;1616; 1608;1614; 1604;1614;1575;1575;1616;1604;1614;1607;1614; 1575;1616;1604;1617;1614;1575;1575;1604;1604;1607;1615; 1608;1614; 1575;1618;1578;1614;1594;1618;1601;1616;1585;1615; 1575;1604;1604;1607;1614; 1608;1614; 1575;1614;1575;1618;1605;1614;1593;1618;1585;1615;1608;1601;1616; 1608;1614; 1575;1616;1604;1617;1614;1575;1575;1604;1604;1607;1614;1615; 1575;1604;1618;1605;1615;1614;1587;1618;1581;1614;1580;1614;1585;1616; 1608;1614; 1575;1604;1618;1575;1604;1618;1575;1614;1614;1602;1616; 1575;1604;1606;1617;1614;1575;1575;1604;1604;1607;1616;1610;1602;1616; 1575;1604;1618;1605;1615;1614;1587;1618;1578;1614;1583;1616;1614; 1608;1614; 1575;1604;1618;1605;1615;1614;1587;1618;1578;1614;1583;1616;1614;1604;1617;1614; 1581;1614;1575;1580;1614;1577;1613; 1604;1614;1607;1615; 1602;1614;1583;1618; 1593;1614;1604;1616;1605;1618;1578;1614; 1605;1614;1603;1614;1575;1606;1614;1607;1614;1614;1575;

وَ تَسْعَى
 بِشِدَّةِ
 سَاقَيْكَ
 اِلَى
 اللَّهَفَانِ
 الْمُسْتَغِي
 ثِ وَ
 تَرْفَعُ
 بِشِدَّةِ
 ذِرَاعَيْكَ
 مَعَ
 الضَّعِيفِ
 كُلُّ
 ذَالِكَ مِنْ
 اَبْوَابِ
 الصَّدَقَةِ
 مِنْكَ عَلَى
 نَفْسِكَ “Sadakanın
birçok çeşidi vardır: - Allah’ü ekber (Allah en büyüktür), - Sübhânellah (Allah'ı noksan sıfatlardan tenzih ederim), -Lâ ilâhe illallah (Allah'tan başka ilah yoktur)estağfirullah (Allah'tan bağışlanma dilerim) demek, - İyiliği emretmen, kötülüğü men etmen, - İnsanların yolundan diken, taş ve kemik (gibi zarar veren şeyleri) kaldırıman, - Görme özürlülere rehberlik etmen, - Sağır ve dilsize anlayacakları bir şekilde anlatman, - İhtiyacı olanın hacetini tedarik etmesi için bildiğin yere delalet etmen, - Derman arayan dertliye yardım için koşturman, - Koluna girip güçsüze yardım etmen, - Konuşmaka güçlük çekenin meramını ifade edivermen, - Bütün bunlar kendin için (yaptığın) sadaka çeşitlerindendir...” buyurmuştur.[\[12\]](#) Engellilere yapılacak bu tür yardımın sadaka olduğunu, diğer bir ifade ile Allah’a olan sadakatın bir ifadesi olduğunu belirten Peygamberimiz (a.s.), herhangi bir görme özürlüyü yoldan saptırılanları, onu kasten yanlış yola yönlendirme sadakatsızlığını gösterenleri de lanetiler arasında saymıştır.[\[13\]](#) İnsanlara yardım edene Allah yardım eder.
 مَنْ كَانَ
 فِي حَاجَةِ
 اَخِيهِ
 كَانَ اللهُ
 فِي
 حَاجَتِهِ وَ
 مَنْ فَرَّجَ
 عَنْ
 مُسْلِمٍ
 كُرْبَةً
 فَرَّجَ
 اللهُ عَنْهُ
 كُرْبَةً
 مِنْ
 كُرُبَاتِ

يَوْمِ
الْقِيَامَةِ
16; "Kim muuml;min bir kardeşinin ihtiyacını karşırlarsa Allah da onun bir ihtiyacını karşılar. Kim
muuml;slümanın bir sıkıntısını giderirse Allah da onun kiyamet guuml;nü
sıkıntılarından bir sıkıntısını giderir."[\[14\]](#)
اَلْمُسْلِمِ
15;ونَ كَرَجُلِ
وَاحِدٍ إنْ
اِشْتَكَى
عَيْنَهُ
اِشْتَكَى
كُلُّهُ
وَإنْ
اِشْتَكَى
رَأسُهُ
اِشْتَكَى
كُلُّهُ “Muuml;minler bir tek insan
gibidir. Eğer insanın guuml;zünde bir sıkâyeti olursa, bütün vücudu
bundan etkilenir. Eğer başında bir ağrısı olursa yine bundan bütün bedeni etkilenir, (
muuml;minler de böyle olmalıdır.)”[\[15\]](#) 4. Aşağılayıcı ve Kırıcı Söz
söyememek Engelli ve hastalar, çok duyarlıdır. En küçük
aşağılayıcı ve kırcı bir söz onları derinden yaralar. Özellikle hitaplarda kırcı ve
aşağılayıcı ifadelerden kaçinmak İslâmî bir görevdir. Kel Ali, kör
Hasan, topal Yakup gibi isimlendirme ve hitaplar asla doğru değildir. Peygamberimiz (a.s.),
حُبُّكَ
الشَّبْئَ
يُعْمِى وَ
يَصُمُّ “Bir şeyi (aşırı) sevmen,
kör ve sağır eder!” hadisinde[\[16\]](#) olduğu gibi mecâzî anlamda
“kör, sağır ve dilsiz” kelimelerini kullanmış ancak hiçbir engelliyi bu
kelimelerle nitelendirmemiştir. Aksine insanların fiziksel nitelikleriyle aşağılanmasına karşı
çikmiştir. Annesini dile dolayarak bir köleyi ayıplayan Ebû Zer’e,
اِنَّكَ
اِمْرِ ؤٌ
فِيكَ
جَاهِلِيَّةٌ يَا
ذَرٍّ
اَعَيَّرْتََه
ُ بِاُمِّهِ
“Ya Ebâ Zer! Onu annesiyle mi ayıpliyorsun. Sende hâlâc câhiliyye (tavrı)
var! Sen câhiliyye (düşünçesi taşıyan) bir kimsesin”[\[17\]](#) dierek bu
tavrın doğru olmadığını ifade etmiştir. Hz. Aişe anlatıyor:
فَقُلْتُ يَا
رَسُولَ
اللهِ اِنَّ
صَفِيَّةَ
اِمْرَاَةً

وَ قَالَتْ
بِيَدِهَا
هَكَذَا
كَاَنَّهَا
تَعْنِي
قَصِيَرةٌ “Bir defa ey
Allah'ın Elçisi! Dedim. Safiye (şu kadarcık) bir kadındır. Aïşe onun kısa boylu olduğunu
kastederek eliyle işaret etti. Bunun üzerine Hz. Peygamber,
فَقَالَ
مَزَجْتَ
بِكَلِمَةٍ
لَوْ
مَزَجْتَ
بِهَا مَاءَ
الْبَحْرِ
لَمَزَجَ "Sen (amellerini) öyle bir
sözle karıştırdın ki onu denizin suyuna karıştırmış olsaydınnbsp; (denizin suyu) karışırıldı
(şekli değişirdi)” buyurmuştur.[\[18\]](#) Bu rivayetler, herhangi bir engellinin tâhkîr edilmesinin
veya sakatlığıyla hitap edilmesinin, sağlıklı kimselerin bile boyu, rengi veya konuşması sebebiyle
ayıplanmasının doğru olmadığını ifade etmektedir. Peygamberimiz bu tür tavırlara
müdahale etmiş ve لَا
تُظْهِرِ
الشَّماَتَةَ
لِاَخِيكَ
فَيَرْحَمُهُ
الله ُوَ
يَبْتَلِيكَ
"Kardeşinin derdine sevinip gülme, sonra Allah ona merhamet eder seni o derde
müptela kılار" buyurmuştur.[\[19\]](#) 5. Dini ve Mesleki Eğitim Vermek Özelliğe
görme, iştirme, konuşma ve zihinsel özürlülerin eğitilmesi, bir meslek sahibi
yapılması, dîni bilgilerin verilmesi ve eğitilmesi, aynı şekilde özürlü ve hasta
yakınlarının da eğitilmesi çok önemlidir. Ailelerin; çocukların sakat doğmaması,
doğan çocukların sağlığı olarak büyütüimesi ve çocukların
sonradan sakat olmaması için bilinçli hareket etmeleri; bu amaçla akraba
evliliğinden kaçinmaları, özelliğe hamilelik döneminde sigara ve alkol
kullanmaktan sakınmaları gereklidir. Özür ve rahatsızlık ne kadar erken tespit edilir ve
tedaviye başlanırsa sonuç daha iyi alınır. Bu konuda ailelerin bilinçlendirilmesi
gerekir. Rehabilitasyonun başarısı, ebeveynlerin terapi becerilerinin geliştirilmesine bağlıdır.
Bireyi tehdit eden özre engel olmak, var olan özrü ortadan kaldırılmak veya bir
ölçüde azaltmak, özrün artmasını önlemek veya
özrün sebebi ne olursa olsun, sonuçlarını hafifletmek aile ve devletin
göreviüdir. Bu konuda ailelerin bilinçlendirilmesi gereklidir. Çünkü
engelliülerin toplum içerisinde eğitim ve yeteneklerine uygun bir yer sağlamada bilinçli
ve eğitimli ailelerin önemi çok büyüktür. Her türü tedbire
rağmen çocuk sakat doğdu veya sonradan sakat oldu ise aşırı üzüntüye
kapılıp feryat etmemek gereklidir. Anne baba çarelere başvurur, bakım ve tedaviye
çalışır, sabreder, gereklidir bu konuda ilgili dernek ve kuruluşlardan psikolojik yardım ve
eğitim desteği alır. Sakat ve özürlü çocukları toplamdan saklamak,

onlardan utanmak ve eziklik hissetmek doğru bir davranış değildir. Kul, Allah'tan gelene razi olmalıdır. Duyanın bir imtihan olduğunu, imtihani başarıranların İlâhi'ye kulluk ve bâyûlîk fata'ereceklerini ve bakıma muhtaç olanları kimselere bakmanın Allah'a kulluk ve sevap olduğunu dâyiye etmektedir. Allah mümmin kulunu belki bu sayede cennetine koyacaktır. Devlete, kamu kurum ve kuruluşlarına ve sivil toplum tlerine ve okulların ve ailelerinin eğitimi ve rehabilitasyon konusunda bâyûlîk gâvevler dâyiye etmektedir. Bu konuda hizmet veren dernek ve vakıfların desteklenmesi insanlık, dinî ve sosyal bir gâvevdir.

6. İş imkânını Sağlamak Özellikle işveren durumunda olanların ve devletin engelli ve olmasınlar, kendi ayakları üzerinde durabilsinler. Peygamberimiz (a.s.),

مَنْ تَرَكَ

مَالاً

فَلْوَرَثَتِهِ وَ مَنْ

تَرَكَ

كَلاًّ

فَاِلَيْنَا

“Kim olsun; de mal bırakırsa, malı veresesinidir. Kim bakıma muhtaç olsun; kimseler bırakırsa onun sorumluluğu bana aittir.”^[20] sâlihîyle toplumu yonetenlerin; hasta, zayıf, engelli, yetim ve benzeri bakıma muhtaç olsun; kimseleri koruyup zetmesi gerektiğine işaret etmiş ve engellilere yeteneklerine gâve kamu alanında rev vermiş, onları topluma kazandırmaya çalışmıştır. Engellileri başkalarına el an bir dilenci ve toplumun üzerinde retken olmayan bir kesimi olarak hatırlanmıştır. Aksine eşitli hizmetlerde kendilerinden yararlanma cihetine gitmiştir. “Kim rneğin, ortopedik özâlî (topal) Muâcîz b. Cebel’i Yemen’de vali olarak gâvur olmuş, eşitli vesilelerle Medine dışına çıkmış; ictiğinde yerine vekâlet etmek üzere 13 defa gâvur rme özâlîrları Abdullah İbn Ummî Mektûb’da vekil bırakmıştır. Vekâleti sırasında camide namazları da o kıldırmıştır. Ayrıca hem Mekke’de hem de Medine’de Hz. Peygamber’ın uzun yıllar ezzînliğini yapmıştır.^[21] Sahabeden gâvur rme özâlîrları İtbâcîn b. Mâlik kendi kabilesine imamlık yapmıştır. Peygamberimiz (a.s); bu uygulamalarıyla, engellilerin yeteneklerine uygun alanlarda istihdam edilerek onların üzerinde retici bireyler olmalarını, onları topluma kazandırmayı, kişiliklerini geliştirmelerini amaç ediliyor;ladığını ve gelecek nesillere yol göstericilik yaptığına şâfiyyeleyebiliriz. Engelli çocuğu bulunan ailelerin psikolojik ve sosyal aâdedil;idan desteklenmesi, kendi ihtiyaç çlarını karşılayamayan engellilerin sosyal övene altına alınması gereklidir. SONUÇTEDİ

DEĞERLENDİRME Engelli veya sağlıklı her insan, Allah’ın yeryâumlâzâlînde en kıymetli ve en değerli varlığıdır:

لَقَدْ

خَلَقْنَا

الْاِنْسَانَ

ف۪يٓ

اَحْسَنِ

تَقْو۪يمٍۘ

“Biz gerâdedil;ekten insanı en gâvur zel biâdedil;imde yaratık”^[22]

وَصَوَّرَكُمْ فَاَحْسَنَصُوَرَكُمْۚ

وَاِلَيْهِ
الْمَص۪يرُ
Allah size şekil verdi ve şeklinizi en güzel yaptı[23] ve
ثُمَّ
سَوّٰيهُ
وَنَفَخَ
ف۪يهِ مِنْ
رُوحِه۪
وَجَعَلَ
لَكُمُ
السَّمْعَ
وَالْاَفْـِٔدَةَۜ
قَل۪يلًا مَا
تَشْكُرُونَ
Sonra insanı şekillendirip ona ruhundan güzel fitledi. Sizin içindediğiniz işitme, gürme ve idrak organları yarattı. Ne kadar az şunu krediyorsunuz[24] anlamındaki ayetler, Allah'ın insanları en güzel ve en mükemmel biyedildiğinde yarattığını ifade etmektedir Yüzce Allah, insanları servetleri, ırkları, renkleri, cinsiyetleri, dilleri, nespleri, fizyolojik yapıları, engelli veya sağlıklı oluşları açısından değerlendirmez. Onları iman, salih amel, güzel ahlâk, ibadet ve itaatleri veya inkâr, şirk, nifak, isyan ve kötü davranışları, takva veya zulüm sahibi olup olmamaları açısından değerlendirir. اِنَّ
اَكْرَمَكُمْ عِنْدَ
اللّٰهِ
اَتْقٰيكُمْ Allah katında en güzel olanınız en mutlu olanızdır[25] anlamındaki açıktır yet ile اِنَّ اللهَ
لَا يَنْظُرُ
اِلَى
صُوَرِكُمْ
وَ
اَمْوَالِكُْ
مْ وَ لَكِنْ
يَنْظُرُ
اِلَى
قُلُوبْكُمْ
وَ
اَعْمًالِكُْ "Allah sizin size retlerinize ve servetlerinize bakmaz. Fakat kalplerinize (man veya inkâr halinize) ve amellerinize bakar"[26] anlamındaki hadis, bu genelde eğitme ifade etmektedir.

[1] Doçent Dr. İsmail KARAGÜZ, Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi. [2]
Ahmed, I, 217, 309. [3] Tecrübeddî, I, 12. [4] Buhâircîrâicî, Ezan, 40. [5]
Buhâircîrâicî, Teheccüdü, 36. [6] Buhâircîrâicî, Merdâircî, 4. [7] Münâsibetler,

Birr, 43. [8] Muuml;slim, Selam, 5. [9] Ahmed, V, 168-169. [10] Ahmed, II, 350. [11] İbn Mâce, İkâme, 78. [12] Ahmed, V, 168-169, 154. [13] Ahmed, I, 217, 309, 317. [14] Buhârî, Mezâlim, 3. [15] Muuml;slim, Birr, 67. [16] Ahmed, V, 194, VI, 450. [17] Buhârî, İman 22. [18] Tirmizî, Kiyâme, 51. [19] Tirmizî, Kiyâme, 54. [20] Buhârî, Ferâiz 25. [21] İbnü’l-Esîr, Usdu’l-Gâbe, IV, 264; Nesâî, es-Sünenül-Kebîr, V, 181, No: 8605. [22] Tin, 95/4. [23] Teğâbün, 64/3. [24] Secde, 32/9. [25] Hucûrât, 49/13. [26] Muuml;slim, Birr, 32.

[islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)